

REMISSYTTRANDE

2019-08-13

Dnr: 0203/19

Er referens: Ju2019/01986/DOM

Justitiedepartementet

103 33 Stockholm

Remissyttrande över Ett förbud mot spridning av bilder från rättegångar (Ds 2019:10)

Brottsförebyggande rådet (Brå) har tagit del av departementsskrivelse 2019:10 och lämnar följande yttrande.

Brå har inget att invända mot den problembeskrivning och de skäl för kriminalisering som presenteras i promemorian, och inte heller mot den utformning av bestämmelserna som föreslås. Däremot efterfrågar Brå ytterligare resonemang på två områden:

- **Definitionen av en bild:** Brå önskar se ett förtydligande av vad som avses med en "bild", samt vilka tekniker som omfattas i begreppen "fotografering" respektive "spridning",
- **Konsekvenser och effekter:** I resonemang om konsekvenser och möjliga effekter av lagen bör förutsättningarna för att i praktiken utreda och klara upp brott beaktas.

Nedan beskrivs våra synpunkter mer utförligt i relation till de avsnitt i Ds 2019:10 där dessa frågor berörs.

Spridning av bilder från rättegångar är ett problem (s. 15-18), Författningskommentar (s. 45-46)

I promemorian föreslås att spridningsförbudet avgränsas till de bilder som omfattas av det befintliga fotograferingsförbudet vid rättegångar. Spridningsförbudet ska således gälla både stillbilder och rörliga bilder, analoga och digitala och det saknar betydelse "i vilket format bilden finns tillgänglig eller på vilket sätt den finns sparad" (Ds 2019:10 s. 45, jfr prop. 2018/19:81 s. 86). Med anledning av bildmediernas utveckling kan det dock finnas ett behov av att ytterligare klargöra vad som avses med begreppet bild.

Flera bildmedier (t.ex. Snapchat, Periscope, Instagram) livesänder bilder utan att lagra dem. Det innebär att bilderna inte finns tillgänglig i någon sparad form eller något format, samt att gränserna mellan fotografering å ena sidan och spridning å andra sidan inte är tydlig. Det kan därför finnas anledning att tydliggöra huruvida det kriminaliserade området ska omfatta spridning av bilder som inte är varaktigt existerande.

Denna synpunkt lämnas mot bakgrund av att Brå tidigare i år har utvärderat lagen om kränkande fotografering. I Brås rapport (Brå 2019:7) framkom att tolkningen av vad som är en bild delvis varierade i de granskade underrättsdomarna. I många domar gjordes en extensiv tolkning av vilka bildtekniker som omfattades, men det förekom även mer restriktiva tillämpningar. Ett foto av ett annat foto på en datorskärm liksom en skärmdump av inspelat videosamtal betraktades till exempel inte som bilder i två tingsrättsdomar. Detta skulle kunna indikera att det finns ett behov av tydligare vägledning avseende bildteknik som genomgår en snabb utveckling.

Konsekvenser (s. 43-44)

I promemorian konstateras att alla nya förbud ”medför att ytterligare uppgifter åläggs rättsväsendets myndigheter” (Ds 2019:10 s. 43). Det framgår dock inte vilka typer av uppgifter det rör sig om, men i detta fall torde det främst handla om it-forensiska undersökningar.

Många brott som begås på internet och sociala medier är svårutredda (Brå 2015:6). Av de förundersökningar om olaga integritetsintrång som avslutades 2018 ledde bara 10 procent (17 av 176) till personuppklaring (Brås statistik över handlagda brott 2018). I Brås uppföljning av lagen om kränkande fotografering (Brå 2019:7) framgick att svårigheter med att säkra bildbevisning, särskilt på internet och i sociala medier, var ett vanligt skäl till att många brottsutredningar läggs ner.

Tillgången till it-forensiska undersökningar, tvångsmedel och internationell rättshjälp är, enligt de åklagare, poliser och it-forensiker som intervjuats för Brås studie, ofta en resursfråga. Förundersökningar som gäller brott med högre straffskala prioriteras framför utredningar som gäller brott med lägre straffskala. I och med att den föreslagna normalpåföljden är dagsböter finns det anledning att tro att dessa villkor även kommer att få betydelse för om och hur spridning av bilder från rättegångar i praktiken kan utredas.

Detta yttrande avges av tf. generaldirektör Björn Borschos efter föredragning av utredare Katharina Tollin.

Björn Borschos

Katharina Tollin